

Človeku besedo

Drago
Ivanišević

BREZ NASLOVA

Tonku Maroeviću

Govoriti je treba o človeku
o posamezniku je treba govoriti
kadar rečemo ljudje besede zajema megla
kadar rečemo ljudje je vsak kriminal mogoč
dotikam se tvoje polti čutim tvojo kost
tvoja roka kakor moja odgovarja na hladno
na toplo
skupna je najina lakota
enako razpadanje na poti
negibnost
večni mir sredi splošnega kroženja
kroženja vsega okrog nas
vsega čemur pravimo neuničljivo

IGRE
NA EVROPSKEM
PLESU MASK

Ti ki trdijo da mravlje ne pohodijo
vzorniki za danes za jutri
silni spletkarji
goljufivi igravci v teatru
ideologij
ti ki trdijo da mravlje ne pohodijo
čustvovavci jecljavci
dobrotni dobroniki ki
v imenu dobrobiti človeštva
teptajo človeka kakor ščurka pa jih
gnus spoprime ko na petah
prezrta zmečkana snov
neprijetno sled pusti
ti ki trdijo da mravlje ne pohodijo
grulijo sladkobesedno:
»Tovariš dragi, dragi tovariš, da nisi spet pozabu
razvit naš prapor napredka in svobode?
Pazi se, tovariš, danes je praznik,
naš skupni praznik, simbol
svét čez vse!
Pazi se, prjatuček, če ti ne maraš za prapor,
prapor mara za te!«

IDILIČNA PESEM
NAREJENA
PO MOTIVU
NEKEGA
NAKLJUČNEGA
SREČANJA

Sem srečal moža
sedel je ob morju
ves razcapan
Buli mož predse
buli v neki papir ki se
zvija na gugalnici valov

Za nama se je vzdigoval
hotel velik nov

Malo sva spregovorila
spominjam se
dejal je:

Turizem? Bolj ali manj, to je mrestišče hlapcev
zvodnikov kurb zajedavcev
kvarna je, celo strupena pridobitev . . .

Na moje sklicevanje na ekonomijo
 naključnemu gostu bolniku streha itn.
 ni maral odgovoriti
 zamahnil je z roko in
 še naprej bulil v papir
 ki se je zvijal kakor prej
 na gugalnici valov

SREČANJE

Adhuc eo loquente . . .

Ponoči sem srečal Križanega
 Krvaveč se je plazil po trebuhu na peščini
 Oddahniva si, je dejal, tukaj
 Ob morju
 Pustiva naj nad nama
 Po svojih poteh krožijo zvezde
 Poskusiva glodati grozdje
 In nič me ne sprašuj

PREPLAVLJEN SEM
 S ČASOPISNIM
 PAPIRJEM

preplavljen sem s časopisnim papirjem
 s črkami ki se v mlaki stavka prepuščajo besedam
 mrtvorojenim trhlím glasnikom teme
 (včerašnjim današnjim jutrišnjim
 vpijem črn
 (ampak nekdo mi pritiska težko blazino
 na usta
 to je mastna prst gnila na
 ustih
 in pritiska
 moje vpitje se spreminja v mučno momlanje
 šumi mi v ušesih in kače
 klobčič kač se zvija okrog moje glave
 dušim se
 sem mar v grobu?)
 vpijem črn
 črn črn oblak hočem vpiti
 zmeraj bližji
 tu je
 na pragu
 na pragih

pred razbitimi vrati
 tukaj kjer jecljanje vdira skoz
 šumenje v ušesih skoz klobčič kač teh
 razpok črepinj zidov
 jecljavih ljudi zidov

**SPOD
 ZOŽENIH VEK**

spod zoženih vek
 osmojenih trepalnic
 (je to znamenje časa
 ali mogoče sram?)
 najin pogled
 zlita otrpla pogleda
 izza krink
 v*objemu

pust kamen na kamnu
 duh pogorišča

(strahopeten užitek opazovat
 izza krink

samozvane glasnike
 njih psoglave skopljene domišljije
 glasnike ki se lisjaško navdušujejo
 nad mrzlimi vetrovi daljav
 tujim znojem daljnim
 daljnim tuljenjem volkov
 pogromi lakoto nasilnimi pokončevanji

opazovat strahopetno
 njih navdihe pustote
 njim drage pustote)

ti glasniki v svili svileni sedijo ob vročem čaju
 v steriliziranih klimatiziranih sobanah
 humanistično humano kriče na butlere

hlapce v svojih svobodoljubnih spiskih kličejo
dragi tovarši
 ko zapreť nevarnost se že kako potuhnejo
 se varjejo za naprej...

Hrvaški pesnik, dramatik in prozaist, prevajavec in slikar Drago Ivanišević, ki je pred tremi leti sklenil svojo življenjsko pot, se je rodil leta 1907 v Trstu. Tam je preživel svoja prva leta, obiskoval prve tri razrede italijanske osnovne šole, v tržaškem Narodnem domu, čigar eden od ustanoviteljev je bil tudi njegov oče Mate Ivanišević, pa je obiskoval tečaj hrvaščine in slovenščine. Šolanje je nadaljeval v Zenici, pa na Sušaku in nato v Splitu, kjer je pri svojih osemnajstih letih pričel objavljati prve pesmi v prozi. V Beogradu, kjer je diplomiral, je študiral francoščino, primerjalno in jugoslovanske književnosti in se obenem ukvarjal še z gledališčem. Delal je v Srbskem narodnem gledališču kot asistent pri Branku Gavelli. Med študijem je več let prebil v Parizu, Firencah, Münchnu in v Padovi, kjer je doktoriral iz primerjalne književnosti.

S tem delnim orisom njegovih življenjskih potov je mogoče samo naznati razgibanost in nemir pesnika, pa tudi določeno usojenost ob tedanjih razmerah in odporih, spričo katerih se je vse bolj krepila njegova ustvarjalna volja. Leta 1940 izide njegova prva pesniška zbirka Zemlja pod nogami (Zemlja pod nogama). V vojnem času je bil na osvobojenem ozemlju upravnik Osrednje gledališčne družine pri ZAVNOH, vodil je partizansko igravsko šolo in bil nazadnje imenovan za direktorja drame Gledališča narodne osvoboditve Hrvaške. Po vojni je vodil Deželno igravsko šolo, bil tajnik Društva hrvaških pisateljev in urednik pri založbi Znanje. Sledile so nove pesniške zbirke, med njimi: Dnevnik (1957), Knjižica (Mali libar, 1959), L'bezen (Jubav, 1960), Srčika (Srž, 1961) Poezija (1964), Igra bogov ali puščave ljubezni (Igra bogova ili pustinje ljubavi, 1967), Govorice (Glasine, 1969), Vrelec, vrelec kar naprej (Vrelo vrelo bez prestanka, 1970), Jabolko iz blata (Od blata jabuka, 1971), Zgodovina (Historija, 1974), Ljubezan (Ljubav, 1977) in Človeku besedo (Čovjeku riječ, 1980). Številne so tudi njegove knjige za otroke, knjige novel. Znana je njegova drama Ljubezan žaluje (Ljubav u koroti, 1958). Prav tako so številni njegovi prevodi iz francoske, italijanske, španske in portugalske književnosti.

Pričujoče pesmi Draga Ivaniševića so prevodi iz njegove, za življenja zadnje objavljene zbirke. Naslov zbirke, Človeku besedo, ki se tukaj pojavlja kot zahteva in geslo, postavlja to poezijo v poseben položaj znotraj toka sodobne hrvaške poezije. Ta položaj je v svojevrstnem odpiranju poezije njenemu namenu. Namreč takšnemu namenu, ki ne zadeva le poezije same. In namen njegove poezije je v dajanju »človeku besedo«. Ne človeku nasploh, posplošenemu človeku, produktu proizvodnje in tržišča, ideologije in razredov, pač pa človeku, ki ves čas variira svoj odpor zoper birokratiziranost in tehniziranost današnjega sveta. V vsem tem lepem funkcioniranju stvari in ljudi in seveda tudi stvari-ljudi spregovori Ivaniševićev človek začuda kot neke vrste balast, kot motnja, pa vendar se izkaže kot upravičena in nujna spregovoritev.

Izbral in prevedel Franci Zagoričnik